

КОПОТЬ І. Є.

Копоть Ірина Євгенівна — кандидат мистецтвознавства, доцент, директор народного музею Бориса Лятошинського (Житомир, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2947-5440>

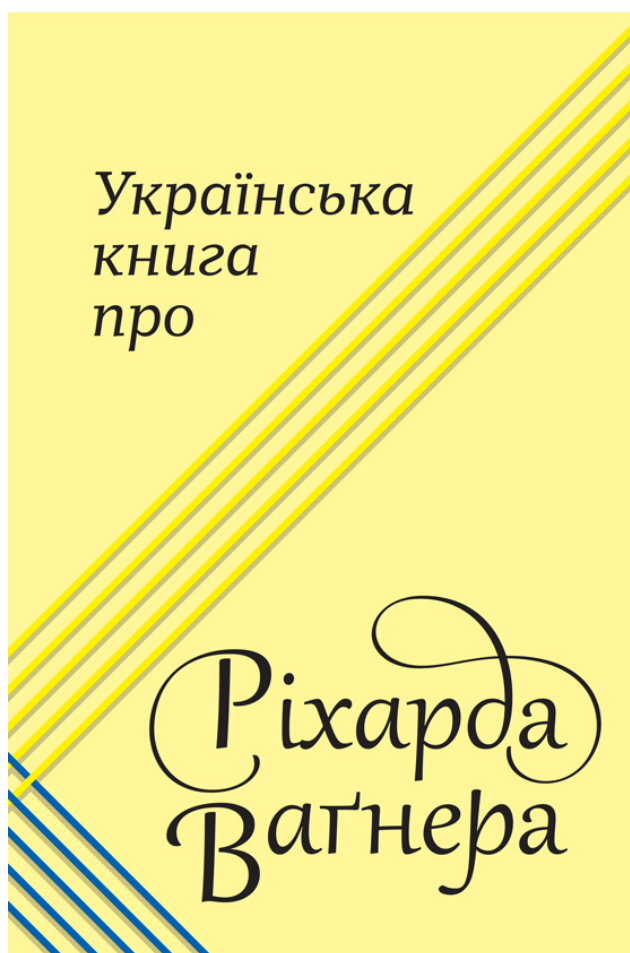
irina_kopot@ukr.net

© Копоть І. Є., 2024

НОВАТОРСТВО АВТОРІВ

ДИВУЄ, ЗАХОПЛЮЄ, СПОНУКАЄ

(РЕЦЕНЗІЯ НА ВИДАННЯ: УКРАЇНСЬКА КНИГА ПРО РІХАРДА ВАГНЕРА /
ЗА ЗАГ. НАУК. РЕД. МАРИНИ ЧЕРКАШИНОЇ-ГУБАРЕНКО Й ОЛЕКСАНДРА КЛЕКОВКІНА;
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА НАМ УКРАЇНИ.
НІЖИН: ПП «Лисенко М. М.», 2022. 400 с.)

Композиторське мислення еволюціонує безперервно. І так само безперервно розвивається наука про музику, віддзеркалюючи багатовекторні процеси її розвитку. «Українська книга про Ріхарда Вагнера» побачила світ не так давно, однак вона вже прочитана та спонукає до роздумів не лише про Ріхарда Вагнера, а й про сучасне вітчизняне мистецтвознавство, високу планку якого визначило це видання.

Наукове редагування книги здійснили доктори мистецтвознавства музикознавиця Марина Черкашина-Губаренко та театрознавець Олександр Клековкін. Обидва — беззаперечні авторитети у своїй галузі — продемонстрували ефект синергії в спільній статті «Ріхард Вагнер і Лесь Курбас», яка висвітлила процеси театральних новацій, властивих двом, на перший погляд, абсолютно несхожим митцям.

Проте саме ця несхожість і спонукала до пошуків аспекту порівняння творчості визначного українського режисера і геніального німецького композитора, дозволила запропонувати методологію, що може стати теоретичним підґрунтям для виявлення «... нових принципів морфології мистецтва, жанрових систем, композиції й архітекτονіки, концепції драматичного конфлікту й головного героя» (с. 150). Висновок авторів про те, що «... митці, які посідають в історії мистецтва найпочесніше місце ... виносять на сцену новий тип конфлікту, реалізують його у новій композиційній структурі й у новій жанровій системі» (с. 151), відкриває нові теоретичні можливості для дослідження вершинних явищ як драматичного, так і оперного театрів.

Завданий науковими редакторами рівень теоретичного осмислення матеріалу знайшов продовження та розвиток у статтях інших авторів, кожна з яких заслуговує на окрему рецензію. Подана тема постала в працях як визнаних українських вчених-вагнерознавців, так і тих, хто поки що стоїть лише на порозі «вагнерівського Всесвіту». Проте кожна робота — це довершена наукова розвідка на теми, креативно сформульовані та не менш творчо репрезентовані.

Дев'ятнадцять статей, що увійшли до збірника, розподілені між трьома його розділами: «Сцена», «Паралелі», «Структури», та охоплюють провідні теми вагнерознавства, як-от: сценічні втілення, творчі впливи, філософські концепти. Обраний авторським колективом ракурс студій, а саме — вітчизняна музична практика (виконавська і композиторська) та музична наука — дозволив вибудувати декілька траєкторій, на яких позначені «точки» найбільш пильної уваги дослідників.

У першому розділі книги це постановки вагнерівських опер на сценах Львова, Києва, Харкова, Одеси, а також «українські контрапункти» Байройтського фестивалю у відеофільмі Тобіаса Кратцера й інтерпретації опер Ріхарда Вагнера диригенткою Оксаною Линів.

У другому — представлені надзвичайно цікаві, часом несподівані паралелі вагнерівської творчості з музикою, літературою, театром ХІХ–ХХІ століть: Леся Українка, Станіслав Людкевич, Борис Лятошинський, Кармелла Цепколенко, українські «шістдесятники», Клод Дебюссі, Бертольд Брехт і латвійський перекладач вагнерівських лібрето Оскарс Зауерс. Невичерпний матеріал для вивчення, роздумів, подальших заглиблень у запропоновані теми та пошуку нових.

У третьому розділі читачеві пропонуються кілька тем в аспекті філософії мистецтва, зокрема проблеми міфології, інтерпретаційні концепції, комунікативно-творчі процеси. Авторський колектив збірки пропонує інноваційні підходи та методи дослідження, зумовлені інтердисциплінарною спрямованістю її задуму. Видання репрезентує величезний за широтою охоплення матеріал, що ґрунтується на гуманітарності музично-історичного знання, де суб'єкт-суб'єктні контакти складають сутність змісту досліджень.

Важливим додатком до наукових розвідок є розлога бібліографія основних праць українських дослідників за 30 років (1993–2022). 202 позиції, представлені у покажчику, красномовно свідчать про повноту й фундаментальність української вагнеріани. І наостанок кілька слів про видану книгу як предмет матеріальної культури. Бібліофіли поцінують її з першого погляду, позаяк дизайн, верстка, шрифти, папір, формат видання — усе одразу схиляє шанобливо взяти його до рук, обережно гортати і читати, читати, читати...